

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnništvo
Kopitarjeva
ulica št. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.—
poluletna . . . „ 2.—
četrtna . . . „ 1.—
Posamezna št. „ 0.10

Št. 27.

V Ljubljani, dne 3. junija 1910.

Leto V.

SLOVENSKO KRŠČANSKO SOCIALNO DELAVSTVO.

»Podporno društvo delavcev in delavk ljubljanske tobačne tvornice« slavi letos dne 12. junija t. l. na Šmarni gori desetletnico, ko se je ustanovilo. Na Gori bo v cerkvi Matere Božje ob 9. uri slovesno cerkveno opravilo, po sv. maši bo pa delavsko zborovanje na tistem zgodovinskem kraju, kjer se je pred leti ustanovila slovenska krščansko socialna-delavska organizacija. Na zborovanju poroča dr. Krek o neki za vse delavstvo velevažni zadevi. Zborovanje se vrši približno ob pol. 2. uri popoldne pri Žibertu pri Mostu.

Slovensko krščansko socialno delavstvo! Organizirano naše ljubljansko tobačno delavstvo Vam je znano. Najmočnejša naša organizacija je. Priskočila je z najuspešnejšo podporo vedno delavstvu na pomoč, kadar je stalo v boju za svoja prava. Udeležite se zato desetletnega slavlja stanovske organizacije našega tobačnega delavstva.

Na svidenje dne 12. junija 1910 na Šmarni gori in pri Žibertu na delavskem zborovanju.

Krščansko socialni delavski pozdrav!

Ljubljana, dne 2. rožnika 1910.

Predsedstvi »Zvršilnega odbora slovenskega krščansko socialnega delavstva« in »Jugoslovanske strokovne zveze«.

Jožef Gostinčar s. r.

državni poslanec, predsednik »Zvršilnega odbora slovenskega krščansko socialnega delavstva«.

Dr. Ivan Zajec s. r.

deželni poslanec, predsednik »J. S. Z.«

En korak naprej.

Po naših postavah proda delavec, ki vstopi v delo, svojo delavsko moč tistemu, ki ga najame. Delavska pogodba je prav tako zgolj zasebna pogodba, kakor vsaka kupčija. To po naših mislih sicer ni prav, toda če je tako, mora biti za oba — delavca in delodajavca enako. V naši obrtni postavi pa

imamo v tem oziru čuden ostanek iz starih časov, ki je delavcu na škodo.

Poglejmo! V § 84. beremo, da ima delavec, ki ga delodajavec brez postavnega vzroka prej odpusti od dela, nego mine odpovedni rok, pravico zahtevati, da mu plača za ves ostali čas njegovo plačo. Odpoveduje se navadno na štirinajst dni. Če ga odpusti n. pr. dva dni po odpovedi, sme zahtevati za dvanajst dni plačo.

V § 85. se pa zahteva od delavca v takem slučaju, če prej izstopi, nego preteče odpovedna doba, mnogo več. Delodajavec sme zahtevati, da se delavec za dotični čas vrne v delo in da povrne vse stroške, ki jih je imel gospodar zavoljo njegovega izstopa. To je vse prav. Ta paragraf pa ima še dostavek, da se tak delavec kaznuje zavoljo prestopka z zaporom do štirinajst dni.

Tu ni več enakosti. Zavoljo dolgov se ljudje danes ne zapirajo več. Če kdo ne dobi kupnine za to, kar je prodal, sme pač tožiti za odškodnino, toda svojega dolžnika pa v zapor pač ne more spraviti. Samo delavec naj bo zaprt, če ne drži pogodbe. Šlo bi še, ko bi zaprli tudi delodajavca, kadar pred časom odpusti delavca. Ker pa je samo delavec tako srečen, da mu prisoja postava v takem slučaju luknjo, je pa reč vendarle preneumna. Druge nimamo nikjer več v naših postavah nobene podobne določbe, samo v poselskih redih, ki so splošno vsi zastareli, še straši za posle, če se ne drže odpovednega roka, ko puste delo, zapor tudi do štirinajst dni.

Delavec in posel sta potemtakem pred postavo še vedno manj vredna, nego gospodar in delodajavec. Ta reč se bo vsaj za delavce v kratkem izpremenila. Gospodarski odsek državne zbornice je v soglasju z vlado sklenil, da se kazni v § 85. črta. Poročilo je že tiskano in upati smemo, da bo še pred poletjem ta reč rešena.

Za posle je pa treba novih poselskih redov, ki spadajo v področje posamnih dežel. Treba bo v deželnih zborih pritisniti na vlado, da tudi tam izpuste poniževalno krivico, s katero se poslu drugače meri njegova dolžnost nego gospodarju.

Gospodarji se izgovarjajo, da od delavca ali posla ne morejo dobiti odškodnine in da je za to potrebna kazni z zaporom. Ta izgovor pa šepa na vse strani. Posel in dela-

vec, ki nima močne organizacije za seboj, se ne hodi pravdat z gospodarjem. Če ga ta tudi brez vse pravice odžene iz dela, bo vendar le malokdaj tožil. Pri poslih in tudi nekaterih delavcih je pa še nekaj. Gospodar, gospodinja, oziroma v tovarnah kak mojster ali nadzornik lahko nagaja in sitnari, da poslu, ali delavcu ni mogoče več obstati. V takem slučaju gre rad tudi pred odpovednim rokom; in tako se ga delodajavec znebi, kadar hoče. Slišali smo že večkrat, da si po ti poti nekateri gospodinjke po večjih mestih dobivajo posle zastoj. Taka zvita ženska sprejme služkinjo; teden, deset dni še po človeško dela z njo; ptoem jo pa začne sekirati, da ji ogabi službo in revica rada, ne da bi zahtevala kako plačo, samo da se izogne drugim sitnostim, takoj izstopi iz službe. Gospodinja pa sprejme drugo in z njo gre tako kakor s prejšnjo.

Zapor je pa neumno sredstvo tudi za to, ker gospodarju prav nič ne pomaga. Kaj pa ima od tega, če je delavec zaprt? Morebitne škode mu to pač ne povrne. Zato se res veselimo, da bo ljudska zbornica to krivico izrinila iz obrtnega zakona.

J. S. Z.

Plačivnica v Litiji. J. S. Z. je imela v sredo zvečer društveni shod v Zagradcu pri Litiji v gostilni g. Preglja. Shod je bil dobro obiskan. Prihiteli so na shod delavci in delavke iz predilnice in delavci iz topilnice. Govorila sta načelnik J. S. Z. dr. Zajec in kaplan Krische. Na shodu je vladalo veselo razpoloženje, govorom so zborovalci pritrjevali z navdušenim ploskanjem. Za J. S. Z. raste zanimanje pri predilniškem in topilniškem delavstvu od dne do dne. Delavstvo v Litiji naj bo prepričano, da pride do boljših časov edino potom krepke organizacije v J. S. Z. To izprevidijo celo litijski socialni demokrati, ki so se udeležili omenjenega shoda z očitnim namenom, da se prepričajo o programu J. S. Z. in da ne bi li kazalo tudi njim vstopiti v J. S. Z., ker so za samostojno organizacijo prešibki. Od strani socialnodemokratskih delavcev bi bil to edino pameten korak, ki bi ga mogli storiti. Zahrbno rovanje proti prepotrebni delavski

Carska zločinstva.

(Dalje.)

»Padel mu bom k nogam,« reče Plavt, obstal mu bom da Meteli odpovedati se je zame več nego smrt, da, Milvij — o vi bogovi!« si seže v besedo, »sedaj se mi zjasnjuje vse! Od todi skrivni pogovori, ki jih je imel oproščenec navidezno v imenu svojega gospoda in pri katerih nisem smel biti navzoč! Drugače sem si razlagal skrivno prihajanje in odhajanje, s čimur se je večkrat zedinjalo povelje, izročevati ljudem različnih stanov, posebno vojakom, mošnje, napolnjene s sesterkami. Vi veste, Metela, da sem se dolgo moral vaditi v tem, da sem posnemal roko vašega očeta, da sem prihranil Festulu marsikatero neprijetno pisanje, — sedaj vem, zakaj sem moral več nego enkrat z njegovo pisavo poročati Sceviyu, da reč zori bolj in bolj, ali pa, da ne zadostuje zgovorjena svota. Ravvalo se je za tvojo možitev in Scevij ima drago čast plačati, da je svojega oproščenca povzdignil v soproga Metele.«

Kakor bi ga premagala boleost se zgrudi mladenič ob mramornatej klopi Meteli k nogam in skrije svoje obličje v roke. Metela dene svoje tenke, nežne prste prijatelju na kodrasto glavo.

»Pogum, Plavt,« mu prigovarja, »nemara se nama posreči izpremeniti misel očetovo, znabiti.«

»Pri bogovih, ne morebiti, ampak gotovo!« premoti moški glas govornico. »Gотовo, Plavt, zanikarni sluga; še danes zapustiš mojo hišo, in ti, Metela, ostaneš pod ostrim nadzorništvom v svoji sobi, dokler se ne boš svojim umišljenim načrtom in nadam posmehovala, kot ničevim sanjam.«

Bled skoči Plavt pokonci. Pred njim stoji Metelin oče, njegov gospod Festul. Menjač je majhne postave, ne v enej črti podoben svoji hčeri. Skopost in trdosrčnost govorite iz njegovega suhega, rumenkastega obraza. A Festul ni sam; kraj njega stoji mladenič iste velikosti kakor Festul; obličje njegovo je v skazovanju grdih dušnih nagnjenj zelo podobno starčevemu obličju.

Njegova obleka je dragocena, tunika iz rdeče indijske tkanine, višnjeva toga nad njo je bogato z zlatom obšita; mesto sandalov^{a)} ima volnene škornje, ki so ozaljšane z zlatimi ploščicami. To je Milvij, oproščenec in ljubljene bogatega Sceviya.

Komaj se Plavt dobro zave, ko vidi kako se njegov tekmeč zaničljivo posmehuje.

»Mark Festul,« izpregovori s pohlevnim, a odločnim glasom, »ne očitajte mi ne-hvalečnosti, niti črne izdaje. Mene ne teži ni jedna krivda. Nisem si izkušal pridobiti nagnenja vaše hčere po zvičajni poti; v čisti ljubezni ste se naši najini srci, kakor se ondi razcvita dvojni popek na roži. Svoobodno vam lahko zrem v oko, gospod, in ako mi zapoveste, naj grem, ki sem vam služil kot prvak vaše hiše, razderete moje življenje s surovo roko, uničite dve nadi in dve srci, ki ste hrepeneli vam olepšati starost z ljubeznijo in zvestobo.«

^{a)} Sandali = nekako obutalo.

(Dalje prih.)

organizaciji pa bi pomenilo izdajstvo delavskih interesov!

Skupina na Vrhniki. Shod J. S. Z. bo prihodnjo nedeljo na Vrhniki v »Delavskem domu«. Začetek ob 3. uri popoldne. Poročal bo načelnik J. S. Z. dr. Zajec.

Zaupni shod J. S. Z. v Celju se ne vrši 12. t. m., ampak šele 19. t. m., ker je 12. t. m. turnarska slavnost v Celju.

Tobačno delavstvo.

Delavci! Delavke! V nedeljo, dne 12. junija 1910 praznujemo na Šmarni gori desetletnico, ko se je ustanovilo naše društvo. Vabimo Vas, da se udeležite našega slavlja. Spored: a) Na Šmarni gori sv. maša in cerkveni govor. Daruje profesor poslanec dr. Krek. b) Po obedu delavsko zborovanje pri Žibertu pri Mostu, tam, kjer se je ustanovila slovenska krščanska socialna delavska organizacija. Na zborovanju poroča profesor poslanec dr. Krek. Delavci, delavke in delavski prijatelji, vabimo Vas, da se udeležite naše desetletnice! — Podporno društvo delavcev in delavk ljubljanske tobačne tvornice. Predsednik: Alojzij Čalar. Zapisnikar: Ivana Kocmur.

Iz tobačne tovarne. V takozvani »forihtengi« vladajo čudne razmere. Delovodja Zavašnik pač ne ve, kako se mora obnašati proti delavkam. Razmere so tako škandalozne v tem oddelku, da je neko jutro med delavkami kar završalo. Delovodja se je začel vmešavati med delavke, ter je neki delavki brez vsakega povoda naipsal odpovedni listek. Zahteval je od delavke, naj takoj zapusti tovarno. Na pomoč mu je prišel tudi neki oficijal. Ker delavka ni hotela oditi, ko ni vedela zakaj, je nastalo seveda takoj razburjenje v oddelku in stare delavke so rekle, da še niso doživele, da bi se delavko s pomočjo čuvajev tiralo od dela. Delavke tega oddelka prosimo slavno ravnateljstvo, da ukrene potrebno, da se tako neznosne šikane opuste, ker smo slednje tudi človeška bitja s — čutom in srcem!

Med brati in sestrami.

Iz Kamnika. Manjši in nerazsodni del našega meščanstva s pripadniki naprednjakov, ki so pa v resnici kruti nazadnjaki, obsoja naša zadnja izvajanja. Zamerijo nam posebno očitek, češ, da je naša občinska uprava starikava in birokratična. To je najmilejše, kar smo mogli izreči za karakteristiko obstoječih razmer! Ali je mar napredno in za socialno dobo primerno, da zastopnik občine komaj za četrto ure na teden pogleda v občinski urad in vsake kvatre enkrat »zasliši« podrejene organe? Morda je to v smislu izročil preživelih »velemož«, a naša doba in menda tudi zastopniki demokratične krščanske stranke zahtevajo nekoliko več! Pred vsem moramo pač priti na jasno, ali se pri nas županova avtoriteta deli samo med njim in občinskimi služabniki, ali ima še kdo drugi pravico isto sorazmerno izvrševati. V tem oziru hočemo kršč. soc. delavci ob vsaki priložnosti odločno nastopiti, bodisi da se na tej oblasti preveč popušča, ali se pa pretirano in pristransko izvršuje. Sedanjim zastopnikom manjšine S. L. S. povemo na uho, da bomo v tem oziru svoječasno zahtevali od njih natančen odgovor. Z izgovorom, da je tajnik občine domačin občine in meščan, se ne bomo dali odpraviti, zakaj predobro nam je znano, da je on tudi strasten diletant in živi v veri, da je diletantstvo tudi občinsko tajništvo. Dobrohotno mu povemo, da za tako naziranje ne bo dobil patenta ne on in ne kdo drugi. Sicer pa začasno lahko prenašamo tako diletantstvo, ker se s tem najnaravnejše ubija oblast, katera sama sebe in svoj »mi« kričavo razglašala, v istini pa tiči v žepu in nožnici svojih slug. — K temu tudi veliko pomore novejši pojav posebne vrste »sufragetka«, ki se od angleških v tem razlikujejo, da ne sklicujejo shodov in ne zahtevajo enakih političnih pravic, pač pa uveljavljajo svojo emancipacijo s sladkim vplivom na izvršujoče občinske organe. Ta zanimiv pojav v razvoju našega političnega življenja hočemo prilično boljše osvetliti. — Nadaljnji naš očitek o »socialnem« delu meščanske korporacije, moramo pa prostovoljno nekoliko popraviti. Glede stanovanjskih razmer svojih uslužbencev odbor nikakor popolnoma ne zanemarja svojih dolžnosti. Pač pa

isto rešuje s konfuznostjo, ki je samo njemu lastna. Tako n. pr. ima v Bistrici logarja nad 60 let starega s težavno dnevno službo, kateri mora stanovati v koči, kjer poleti ni varen pred golaznijo, pozimi pa je v vedni nevarnosti, da se mu zruši nad glavo, ako že preje ne zmrzne v njej. Nasproti temu slučaju pa zida za drugega pomožnega slugo, v mestu, ki ima dnevno pol ure opravila, razkošno kuhinjo, dasi dobi za enako opravilo in enako plačo sluga, brez prostega stanovanja in kuhinje. Mi svojega stališča nikakor ne odrekamo udobnosti podrejenim služabnikom, odločno pa moramo grajati, da se meče denar za stvari in osebe, katere ima dolžnost drugi preskrbeti. Obratno pa čaka zgoraj omenjeno nujno delo na izvršitev vže leta in leta. — Nedopustno je, da se grade stvari, kakor n. pr. Marsovi kanali na Stalovici ob času, ko je poslovna doba odborova že davno pošla, tekoči in neodložljivi posli pa se zavlačujejo ali pa rešujejo z nervoznostjo, ki je vsakemu opazovalcu sumljiva. Radi volitve novega odbora bode pač treba vprašati pri županstvu, ako se ravnajo po grškem koledarju.

Idrija. V predzadnji številki »Naše Moč« smo z veseljem čitali o predlogu poslanca Gostinčarja in tovarišev v državnem zboru glede na zidanje potrebnih stavb za stanovanja državnim delavcem in državnim uslužbencem v Ljubljani in Idriji. Bog daj, da bi se ta želja mogla tudi dejansko uresničiti, ker zlasti v Idriji smo v tej stvari še zadnji, pač pa imamo že precej kasarn. Da niso ugodna stanovanja in zdrava z delavca, si lahko mislimo. Človek, ki mora prebivati v teh kasarnah, nima take ljubezni do doma, njega ne preveva tisti domači duh, ki ga naši pesniki tako lepo opevajo, sam ne zapoje nikdar pesmi »Kje dom je moj?«, k večjemu lahko reče »Kje je kasarna moja?« O pravi vzgoji otrok je nemogoče misliti. So pa še druge nezdrave razmere in ni se čuditi, da je v teh kasarnah dosti rezerve za socialno demokracijo. Naši solzavi rdečkarji radi pripovedujejo, da ima njihova stranka 87 mandelcev v državnem zboru. A da bi kdo izmed teh spregovoril za idrijsko delavstvo, še nismo čuli, ker za nas delavce ti ljudje nimajo smisla, pač pa so veliki prijatelji svojih žepov. Našim poslancem pa zapupamo in jih prosimo, da naj še nadalje vstrajajo pri tej važni interpelaciji, kakor omenjena.

Jesenice. Vlada je menda za to, da varuje ljustvo škode. A radovljiško okrajno glavarstvo ima druge pojme. Na Jesenicah se je zgodil slučaj, ki ga bo ljudstvo pomnilo še dolgo. Minuli petek je bilo na poziv okrajnega glavarja do 200 ljudi v Radovljici, večinoma delavcev, ker lansko leto niso dali otrokom cepiti kože. Ne odobravamo tega, ker niso storili svoje dolžnosti, ampak to obsojati moramo, da so bili pozvani tudi taki, ki so dali cepiti kože, ter imajo izpričevalo, dalje taki, ki so jim otroci pomrli in taki, kojih otroci so bili lani ob času cepljenja stari le par tednov. Obsojati moramo, ker je gotovo znano okrajnemu glavarstvu, kako se delavstvo težko bori za svoj zaslužek, posebno ob tej draginji. Da so imeli delavci več škode, se jih je pozvalo eno četrtno od teh ob 2. uri popoldne v Radovljico. Morali so najeti vozove ter zamuditi cel šiht. Ko bi se bilo kaj smililo glavarstvu ubogo delavstvo, bilo bi poslalo zdravnika ali kakega komisarja na Jesenice, ter bi ne imelo delavstvo 1500 K ali še več škode, ker tudi voznik je dražji kot vlik. Imenitno je pa bilo, kako je ljudstvo pri vsi nevolji in ogorčenosti dalo duška s tem, da je vsaj na videz prikrilo nevoljo ter si je nadelo šopke na prsi in z godbo korakalo po Radovljici in klicalo »živijo«. Ta bataljon delavcev je med korakanjem po Radovljici na povelje vstran pogledal, ko je šel mimo kake gostilne, ker delavci so si to stvar tako tolmačili, da jih je menda zato toliko poklicanih, da bi radovljiški gostilničarji boljše »gšeft« napravili. Prosimo pa naše gg. državne poslance, da spravijo ta slučaj v državno zbornico, da se odpravi ta birokratski sistem okrajnega glavarstva. Menimo tudi, da je slavno vodstvo naše tovarne že do grla sito okrajnega glavarja, kajti tudi tovarna je pri tem imela precejšnjo škodo.

Sava. Ker je nedeljska veselica s tombolo ugodno izpadla, se čuti »Strokovno društvo« dolžno, da se zahvali slavnemu občinstvu za tako ogromnoudeležbo. Zahvaljuje se konsumnemu društvu za brezplačne prostore, Kat. delavskemu društvu za opravilo, slavni tovarniški godbi, ki je tako izvrst-

no igrala, šaljivemu lekarnarju, ki je povzročil mnogo zabave s smešnimi zdravili ter posebno vse m onim, ki so darovali dobitke, katerih je bilo mnogo in lepih, in ki so s tem ravno pipomogli, da je društvo naredilo lep dobiček v prid podpornemu oddelku. — Za odbor: Ivan Korošec, m. p. predsednik.

Trst. Kakor se nam dozdeva, nas idrijske čipkarice nekako zavidajo, češ, če se že mestne služkinje izobrazujejo, zakaj bi se me ne. Če nas prav zavidate, vendar Vam te zavidljivosti ne zamerimo. Ni pa dovolj, da igitirate in se v obilem številu naročate na naše delavsko glasilo »Našo Moč«, marveč neobhodno potrebno Vam je strokovna organizacija. In to si zdaj prav lahko same ustanovite, ker ni treba, da bi organizacija že v začetku imela veliko članov in se ni bati, da bi kmalu po ustanovitvi razpadla. Pristopite vse k »Jugoslovanski strokovni zvezi« katera Vam bo proti Vaši poljubni članarini dajala bolniščino, pravno varstvo in še mnogo drugih ugodnosti, s katerimi se boste mogle zboljšati svoj položaj. Me imamo že svojo prvo žensko skupino. — Začetek je storjen. Potrudite se, da bo druga ženska skupina »J. s. z.« Vaša! — Priglasite se kmalu. Natančneje pojasnila Vam radi volje podaja načelnštvo J. s. z. v Ljubljani, Frančiškanske ulice, »Union«. Ako bi se pa raje obrnile na kako osebo Vašega spola, gotovo Vam bode katera pri nas iz prijaznosti na uslugo. Kar pišite na naslov: Franja Petrič, Trst, ulica Geppa št. 8, III. nad.

Sava. Gotovo je že marsikdo čul pripovedko o semledenškem gradu, kako so nekaj mučili v njem kmete in priganjali briči uboge tlačane. Nič drugače pa se ne godi delavcem na »fanštreki«, ako kak majster ali predelavec kaj zakrivi. Kriv je vedno delavec, ako predelavca glava boli, ki je pozno v jutro prišel iz kernške kantine in ne ve, ali bi delal ali šel nazaj hajlat. Če je na delu, pa nima tam oči, kjer bi jih moral imeti, ne pusti strojev ustaviti, da bi se popravili, raje dela slabo železo. Potem pa zmerja delavce z barabami. Kako se nas more tako psovati, ko ve, koliko mi zaslužimo in koliko on. Mi smo le od dobrega blaga plačani, delovodja pa je še od slabega. Poleg tega ima še enega odveč, da mu streže. Ako pa bi hotel kak delavec popraviti potrebno, vsak pravi: »Verhovšek me ne pusti.« Mera je polna in možu bomo pa tudi delavci pokazali, da držimo skupaj, kajti poznamo ga že predobro. Le par delavcev naj zgubi, pa je tudi ta mož izgubljen. Pred par meseci je bilo samo na Verhovškovem šihu kaznovanih pet delavcev po 3 do 5 kron, ker niso mogli dela dovršiti. Pri drugem šihu, Ažmanovem, je bilo tudi dosti delavcev, ki niso mogli delati, a je delovodja sam zanje skrbel in povedal vodji obrata, da niso mogli delati, in nihče ni bil kaznovan. Pred par dnevi je bila taka vročina, da je več delavcev moralo delo opustiti, ker so omagali. Mi pa pravimo, da takih predelavcev je pa še več, ki bi z jezikom delali, kakor on dela. Ako se kaj naredi, da bi imel pomagati, se pa skriva v pisarno. Ali ni res? Delavci, povejte javno, kajti pri nas ni nobenega odmora razen poldne pol ure. Pa takrat moramo tako hitro pojesti, potem pa še popraviti kaj, da ni vse skupaj nič. Zahtevamo spremembe!

POSELSKO SOCIALNO ZAVAROVANJE.

§ 162. pravi dalje: »Ist der Dienstnehmer in die Hausgemeinschaft des Dienstgebers genommen, so hat dieser in Ansehung des Wohn- und Schlafraumes, der Verpflegung, sowie der Arbeits- und Erholungszeit diejenigen Anordnungen zu treffen, die mit Rücksicht auf Gesundheit Sittlichkeit und Religion des Dienstnehmers erforderlich sind.« Ako je delojemalec sprejet, v družino delodajalca, ima isti, glede stanovanja, spalnice, hrane, kakor tudi dela in razvedrila vse tako urediti, kar se zahteva z ozirom na zdravje, nramnost in veroizpovedanja delojemalca. Torej poleg tega, da ima gospodar skrbeti za zdrava stanovanja, delavnice in spalnice, je tudi dolžin skrbeti za zdravo hrano, primerno delo in počitek, katerega zahteva zdravje, nramnost in vera delojemalca. Ker smo to drugo že poobrazložili, pogledjmo še, kako je s hrano. Kaj ne zjutraj eno žemljo in časio kave, katera je bolj podobna hruševi vodi, kot kavi. Saj ni družega kot Kneip in Frank, pa še ta dva bolj pičlo eskistirata v svoji zavrelici. Potem pa celo dopoldne nič. Opoludansko kosilo gre že še. Toda pri marsikaterih družinah je pa tudi ta navada, da se kake pol

ure pred kosilom juha od mesa odlije, katera se zakuha za gospodo, meso se pa še enkrat zalije z vodo in osoli, to je potem juha za posle. Tako je za zajutrek rjava sladka voda, za popoldne pa slana. Popoludnaska južina je različna, ponekod dobijo popoldne kavo, po drugod le suhi kruh. Kar se pa večerje tiče, je pa po nekaterih krajih prav »žavtova«. Ker se tako močno draže življenjske potrebsčine, imajo v več krajih večerjo plačano, ali pa imajo določeno, koliko smejo porabiti. Za gospodo se kupi meso, a za posle je isto predrago. Kaj se pač hoče, če so tudi jajca, mleko, moka in druge stvari tako drage, da se gospodi zdi, da preveč izda za poslovo večerjo. Najbolj v navadi je, 20 vin. za večerjo. Gospodinja si ne upa nikake večerje napraviti za 20 vin., posel si jo pa mora preskrbeti. Pa ko bi še to povsod bilo. Pred nekaj časom mi je pravilo dekle, da dobi le 10 vin. za večerjo, in ko je gospo vprašala, kakšno večerjo naj kupi za ta denar, ji je ona odgovorila, naj si kupi za 10 vin. sira. Tudi meni se je enako pripetilo. Gospa je naročila večerjo za gospodo, a za naju služkinje je rekla, naj kupim za vsako eno klobasico za 10 vin., in ker se mi je to vendar premalo zdelo, za takega človeka, ki cel dan dela, sem jo vprašala, kaj naj zraven dam? Gospa pa mi je odgovorila drugzega nič.

Potem naj pa še kdo toži, da je draginja, ko se za mal denar 10 vin. dobi sir, klobase in tudi še kaj drugzega. Ako ta hrana zadostuje, da si posel ohrani zdravje in moč za nadaljno delo, to je vprašanje, za katerega se gospoda ne briga, ampak kadar posel zboli, opeša, in ko več delati ne more, potem pa pojdi, kamor ti drago. Če se že večerja plača, bi vsaj manj kot 30 do 40 vinarjev ne smelo biti. Še en drug slučaj, ki se mi je že letos primeril. V celidružini smo bili le trije ljudje, in ko nam je nekoč nekoliko polente ostalo, ki je bila poleg mesne jedi, in katera je stala le 12 vinarjev, mi je gospa rekla, naj jo spravim, kar sem storila, bila sem že navajena ostanke pogrevati. A ker je gospa videla, da sem v jedi bolj skromna, in se čez ostanke ne pritožujem, mi je hotela isto polento tako enkrat dati, da bi zalegla za en obed, a ker vendar ni prišla na vrsto, sem jo šesti dan, odkar je bila polenta kuhana, vprašala, kaj namerava z njo, ali naj jo proč vržem, ker jaz je ne bom jedla. Gospa mi je pa odgovorila: O kako je škoda, toliko je stala; le spravite jo še, bo že prav prišla. Jaz jo res spravim in nadalje molčim. Osmi dan pa pride ena beračica, ter je rekla, naj ji isto osem dni staro polento dam. Grem, odvijem polento, ki je bila v prtiču zavita; bila je pa že kar bela od plesnobe. Jaz sem se ustavljala, da take jedi beračici ne dam, gospa me je pa hotela prisiliti, nakar sem pa isti kos polente pod njen nos vtaknila, da ji je tako nos dopovedal, da tako plesniva stvar ni za uživati. Nič ni čudno, če službujoča dekleta veliko trpe z želodčnimi boleznimi.

Prometna zveza.

LJUBLJANSKI ŽELEZNIČARJI, POZORI!

Kakor vedno, bo tudi junijski redni mesečni sestanek v **soboto**, dne 4. t. m., ob pol 8. uri zvečer v prostorih gostilne gospe Češnovar, Kolodvorske ulice. Na sestanku poroča državni poslanec Jos. Gostinčar.

Izjava. Podpisani je član »Prometne zveze« in mrliškega sklada od leta 1907 ter je v teku tega časa vplačal 19 K 75 h v mrliški sklad. Zato mu je pa ob smrti nepozabne žene takoj izplačalo vodstvo »Prometne zveze« po vodju plačilnice, Ig. Medvedu v Zatičini, 200 kron, za katere se tem potom iskreno zahvaljuje. — Višnja gora, dne 25. maja 1910. — Andrej Mohar, prožni delavec.

ZBOROVANJE SLOVENSkih KRŠČANSKO SOCIALNIH ŽELEZNIČARJEV.

V veliki »Unionovi« dvorani je bilo dne 29. majnika posvetovanje slovenskih kršćanskih kršćansko socialnih železničarjev delegatov »Prometne zveze«. Zastopani so bili železničarji sledečih prog: Južna železnica Trst-Maribor, Zidan most-Zagreb. Državna železnica: proga Ljubljana-Jesenice-Trst, Ljubljana-Novo mesto-Kočevje, Ljubljana-Kamnik. Razen Koroške so zastopane po delegatih vse slovenske pokrajine. Konference so se udeležili kot poročevalci in gostje: državna in deželna poslanca dr. Krek in dr. Žitnik, deželna poslanca Piber in dr.

Zajec, predsedstvo izvršilnega odbora slovenskega kršćansko-socialnega delavstva, dr. Viljem Schweitzer. Konferenco otvori predsednik ljubljanske krajne skupine »Prometne zveze« Koleča. Izvoli se se sledeče predsedstvo: predsednik dr. Krek, njegov namestnik Koleča, zapisnikar pristav Trtnik. Dr. Krek v svojem govoru naglašja, da je namen konferenci podati delegatom navodilo, nekako šolo za praktično organizacijsko delo. Prvi govori dr. Schweitzer o pravnem varstvu, ki izvaja:

Pravno varstvo je za železničarje zlasti potrebno glede na zavarovanje proti nezgodam. Do leta 1869. ni imel železničar pravzaprav nobene odškodnine, če ga je zadela kakšna nesreča. Dokazati je moral, da je bila železnica kriva nesreče. To je bilo seveda skoraj nemogoče. Leta 1869. se je sklenil zakon, da so železnice splošno odgovorne za nesreče, ki se zgodijo v prometu in da morajo dati primerno odškodnino.

Leta 1884. je vlada predložila zakon, da se ustanove zavarovalnice za delavske nezgode, ki se je leta 1887. sklenil in leta 1888. zagledal beli dan. Zavarovalnicam se denarno slabo godi; zato se branijo, kadar se le morejo, dovoliti odškodninske rente. Vsled tega je neobhodno potrebno, da ima uslužbenec, ko išče svoje pravice, pravno pomoč. Prometna zveza je že v mnogih slučajih pomagala delavcem in dosegla, da je razsodišče njim v prilog razsodilo.

Pravno varstvo je pa tudi potrebno, kadar se gre za takozvane prestopke proti prometnemu okravilniku. Železničar je res vedno z eno nogo v grobu, z drugo v kriminalu. Prometni opravilnik se pravzaprav izpolnjevati ne more, ker v tem slučaju ne gre promet redno svojo pot. Torej je uslužbenec ob službo, če se točno ravna po opravilniku; če se pa ne ravna, ga pa zapro. Neobhodno optrebno je torej, da se sodišča, ki sodijo železničarje tako preosnujejo, da se v dotične kazenske senatke izvolijo tudi zastopniki delavcev in sicer tiste kategorije, v katero spadajo obtoženi železničarji, z glasovalno pravico.

Po njegovem poročilu se sprejme soglasno, ob splošnem odobrnju sklep:

Železničarska konferenca izjavlja, da je prejkoslej ena najnujnejših zadev vseh železničarjev že tolikrat izražena zahteva, naj se v kazenske senatke, ki sodijo železničarje glede na njegovo službo privzemajo izvoljeni zastopniki železničarjev in sicer v vsakem slučaju taki, ki pripadajo kategoriji obtoženca. Ta sklep naj se naznani centrali »Prometne zveze« in pošlje »Slovenskemu klubu« v roke poslanca Gostinčarja s prošnjo, naj naši državni poslanci pospeše to zadevo.

Drugi poročevalec poslanec mons. dr. Žitnik govori obširno o železničarjih z ozirom na proračun. Poročevalec je podal jasno sliko, kako neumno se gospodari po železnicah. Višji uradniki, ki jih je veliko preveč, so sijano plačani, nižji slabo. Pečal se je tudi, kako protežirajo ponemčevanje po železnicah. Dr. Žitnikovo poročilo se še objavi. Po poročilu dr. Žitnika se je sprejel ta-le sklep:

Železničarska konferenca naglašja, da slabih uspehov pri državnih in pri južni železnici niso krivi delavci in uslužbenci in zato protestira proti temu, da bi se njihove upravičene zahteve odkladale, češ, da imajo železnice izgubo. Te zahteve se morajo izpolniti v prvi vrsti.

(Konec prih.)

Okno v svet.

Poštenjaki. Kako vodijo socialni demokratje delavce za nos, nam je priča socialnodemokratično glasilo »Arbeiter Zeitung« št. 138/ z dne 21. t. m. Na strani 12. opozarja namreč, da je pri tvrdki Hoffman in Černi, tovarni za orkestrone na Dunaju, XIII. okr., Linzerstr. 176 — 180, nastala stavka in pozivlja železostrožnike, da ne gre k tej firmi nihče v delo. Med drugim pravi: »Tvrdka je v zadregi in vsled tega poizkuša dobiti železostrožnikov iz dežele. Dohod železostrožnikov je strogo preprečiti.« V isti številki na strani 23 pa ima sledeči inserat: »Pet železostrožnikov, solidnih, mirnih ljudi, sprejme Hoffman in Černi, Dunaj, XIII. okraj, Linzerstr. 176.« Tu je pokazala socialna demokrata v glavnem organu, koliko ji je za delavstvo in kako kruto se iz istega norčuje.

Žito ceneje. Ker se letos skoro po celem svetu pričakuje dobra letina, pada cena ži-

ta polagoma. Veliki trgovci, ki imajo še polne shrambe, na vse mogoče načine delajo na to, da prodaja kolikor mogoče dobro. Vsled visokih cen pa si ne upa nihče veliko kupiti. Mlinci in trgovci kupujejo le sproti. Temninska kupčija v Budimpešti je slaba. Ljudje nočejo sedaj na lim. Nasprotno pa kaže, da se cene mesu ne bodo znižale. Vsled dveletne suše je nastalo pomanjkanje krme in kmetovalci so bili prisiljeni prodati veliko živine po nizki ceni. Letos pa kaže za krmo dobra letina, pa bodo kmetje skušali izpodrediti živino. Prodali ne bodo veliko, ker nimajo.

Varujte se

ponaredb,

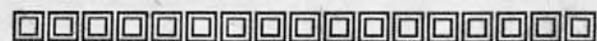
ki niso „FLORIAN“ in zdravju ne koristijo!

**Kdor vživa,
Zabi težav;
Danes vesel je,
Jutri bo zdrav!**

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Naznanilo in priporočilo

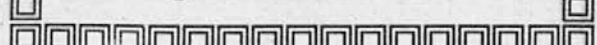
Velecenjenemu tobačnemu delavstvu vljudno naznanjam, da sem prevzela splošno dobro znano

Gostilno na Opekarski cesti 26

v Ljubljani (prej L. Kotnik)

Potrudila se bom, da bom svoje cenjene goste vedno postregla z najboljšimi pristnimi vini, izbornim pivom in raznimi brezalkoholnimi pijačami ter gorkimi in mrzlimi jedili. — Priporočujoč se za prav mnogobrojen obisk beležim z odličnim spoštovanjem

Marjeta Gostinčar

A. ŽIBERT

• LJUBLJANA •

PREŠERNOVA ULICA

PRIPOROČA SVOJO VELIKO

ZALOGO ČEVLJEV

DOMAČEGA IZDELKA.

**Veliki nakup zniža ceno
Veliki promet
omogoči veliki nakup**

Vsled tega gledam edino na veliki promet in prodajam blago po najnižjih cenah. Ne visoke cene, ampak veliki promet je moj dobiček, ker se blago hitreje proda, stranka je zadovoljna ker sveže blago po ceni kupi. Pri nakupu manufakturnega (gvaninega) blaga dobi se za moške ali ženske fino ali prosto blagovno-life se poslužiti tverde

R. Miklauc

Ljubljana, Stritarjeva (Špitalska) ulica 5, to je glavna trgovina. Podružnice tvrdke so: Pri Škofu, Pogačarjev trg (Sadni trg) v veliki mestni hiši Pri Miklavžu, Medena

ulica

V vseh teh trgovinah se boste prepričali v veliki zalogi blaga vseh vrst v nizkih cenah in prijazni postrežbi

Pazite natančno na imenovane tvrdke!

Na deželo se pošiljajo vzorci pošilne prosto

Velika zaloga! Nizke cene!

Radi velike zaloge znatno znižane cene!!!

Ugodna prilika za nakup: vezenin, pričetih in izvršenih žen. ročnih del, idrijskih čipk, vstavkov, svile, volne, bombaže i. t. d.

Velika izbira drobnega in modnega blaga:

rokavic, nogavic, ovratnikov, kravat i. t. d.

Predtisk in vezanja mon gramov ter drugih risb.

- Primerna darila za godove in druge prilike -

Priporoča se z velespoštovanjem

PR. MERSOL, Ljubljana, Mestni trg 18.

Pozor slov. delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

(pri češniku)

LJUBLJANA

Lingerjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri naj-novejše blago za ženske in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.
Cene najnižje.

Gričar & Mejač

:: Ljubljana ::

Prešernova ulica št. 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke

:: novosti ::

v konfekciji za dame

Lekarna „PRI KRONI“ Mr. Ph. BOHINCA

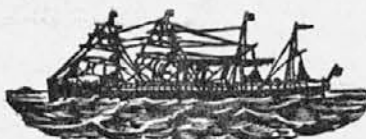
v Ljubljani, na vogalu Bleiweisove in Rimske ceste

priporoča sledeča zdravila:

Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono	nog, škaflija 50 vin., 6 škaflijic 2 kroni 50 vin.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 vin., 6 steklenic 2 kroni.	Protinski cvet, proti trganju po udih, steklenica 1 krono.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 vin., 6 steklenic 2 kroni 50 vin.	Ribje olje, steklenica 1 krono.
Kapljice proti zobobolu, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.	Salicilni kolodij za odstranitev kurjih oces, bradavic in trde kože, steklenica 70 vin.
Mazilo zoper pege, lonček 1 K.	Tinktura za želodec, odvajalno, krepljeno in slast pospešujoče sredstvo, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.
Obliz za kurja ocesa, bradavice in trdo kožo, mala škaflija 50 vin., večja 1 K 20 vin.	Tinktura za lase, steklenica 1 K.
Odvajalne kroglice, škaflija 80 vin.	Trpotčev sok, izvrsten priporoček proti kašlju stekl. 1 K.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potjenju	Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 vin., in 4 krono 80 vin.
	Železnate kroglice, proti bledici (Bleichsucht) mala škaflija 70 vin., velika 1 krono 60 vin.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo 6 dni!

Samo 6 dni!

HAVRE NEW-YORK

francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linjo čez Havre, ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna pojasnila, daje samo

ED. SMARDA

oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v novi hiši »KMETSKÉ POSOJILNICE« nasproti gostilne pri »FIGOVCU«.

Matej Orehek :: Ljubljana

prodajalna v lastni hiši Kolodvorska ulica 26

Največja izbira raznovrstnega blaga kot: izgotovljenih oblek domačega izdelka, velika izbira klobukov in čepic, vseh velikosti obuvala, perila, ovratnic, kovčkov za izseljence, srebrnih ur in verig in vseh galanterijskih predmetov priporočam

Pričano solidno blago!

Čudovito nizke cene!

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, sladkorju in kavi; **kri, moč, zdravje** dosežete in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi vsak knjižico brezplačno

v lekarni Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet v l. 1908 čez 72 milijonov K.

Lastna glavnica kron 420.537-92

Stanje vlog čez 20 milijonov K.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta 8, pritličje v lastni hiši nasproti hotela »Union« za franč. cerkvijo

prejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure 4¹/₂ 0 brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po 4¹/₂ 0 od vsakih 100 kron čistih 4-50 na leto.

Hsanilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolaganje.

Dr. Ivan Sušteršič, predsed. Josip Šiška, stolni kanonik, podpred. Odborniki: Anton Belec, posest., podj. in trg. v St. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, drž. in dež. posl. Anton Kobi, posest. in trg. Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposest. v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbor. in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posest. in blag. »Ljudske posojil.«, Ivan Pollak ml., tov., Karol Pollak, tov. in posestnik v Ljubljani. Gregor Šlibar, župnik na Rudniku.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 reg. zadruga z om. por. Kongresni trg št. 19 sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure po 4³/₄ 0, to je: daje za 200 kron 9 kron 30 vinarjev na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama. Najsigurnejša prilika za štedenje.

Kanonik A. Kalan l. r., Kanonik A. Sušnik l. r., predsednik, podpredsednik.

Ivan Jax in sin v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo ::

voznih koles

Šivalni stroji za rodbino in obrt

